
Gaza i el presumpte genocidi

Autor:

Data de publicació: 23-09-2025

«D'Oslo al 7 d'octubre: com la història desmenteix el relat dominant»

Javier Benegas

THE OBJECTIVE

El 1993, els Acords d'Oslo van inaugurar una etapa d'expectatives inèdites en el conflicte entre Israel i els palestins. Per primera vegada en dècades, l'horitzó d'una pau duradora semblava possible. A Israel, tal il·lusió era real i generalitzada: amplis sectors de la societat, tant d'esquerra com de dreta, van assumir que el sacrifici de renunciar a territoris es veuria compensat per la fi definitiva de la violència i la coexistència pacífica de dos Estats.

No obstant això, aquella esperança es va esvaïr amb rapidesa. La versió més difosa, recollida fins i tot en fonts com Wikipedia, sosté que el principal obstacle va ser —i continua sent— la negativa israeliana a renunciar al control sobre Gaza i Cisjordània. Però aquesta interpretació, per dir-ho molt suaument, és parcial. La reticència israeliana no va ser tant prèvia com conseqüència del que va ocórrer després d'Oslo, quan l'OLP va mostrar la seva veritable estratègia quan es va sentir afermada per occident.

Després dels acords, l'ajuda internacional es va bolcar amb els palestins. Europa i Estats Units van canalitzar recursos immensos per a projectes de desenvolupament, infraestructures i programes educatius. La idea era que el naixent autogovern palestí es consolidés com a germen d'un futur Estat democràtic, pacífic i modern. No obstant això, l'OLP va imposar sobre aquests projectes un control ferri i opac, desviant fons i recursos cap a tèrbols interessos polítics i clientelars.

Nombrosos cooperants i ONG sobre el terreny van advertir aviat el problema. Aquest intervencionisme sovint no només desvirtuava els projectes, sinó que els feia fracassar. El cas de la millora d'una escola per a cecs a la ciutat de Jenin, al nord de Cisjordània, finançat pel Govern d'Àustria, resulta paradigmàtic: l'ONG responsable havia designat la major especialista mundial en educació per a invidents. Però l'experta, pel simple fet del seu origen jueu, es va trobar amb obstacles sistemàtics per part de l'OLP, fins que finalment va renunciar. El projecte va quedar desvirtuat i va acabar sent un símbol de com la política sectària prevalia sobre l'interès de la població de Gaza.

En realitat, l'OLP no va utilitzar l'ajuda internacional per construir institucions obertes i eficients, sinó per reforçar el seu poder intern. L'estratègia semblava clara: consolidar un aparell de control absolut sobre la població de Gaza i, amb el temps, projectar aquest poder com a desafiament a Israel. Per a la majoria d'analistes israelians, de tot l'espectre polític, aquesta dinàmica revelava que la solució dels dos Estats era fal·laç i perillosa. No es tractava de conviure, sinó d'alimentar un futur Estat palestí dominat per l'OLP, orientat a pressionar cada vegada més Israel.

La conclusió per a Israel va ser amarga, però contundent: els Acords d'Oslo havien estat un error estratègic. En legitimar l'OLP i atorgar forma política a un ens nacional palestí, es va alimentar la idea —encara molt arrelada a Europa— que «Palestina» era una realitat històrica i territorial prèvia. Però el cert és que aquest concepte polític és una construcció recent. Mentre a Israel la il·lusió d'Oslo es va transformar en una amarga experiència gravada a foc —la quimera dels dos Estats no condueix a la pau, sinó a la inestabilitat—, a Europa les elits polítiques continuen ancorades en aquell espill de fa 32 anys, repetint com un disc ratllat la solució dels dos Estats.

D'Oslo a Gaza: el terreny abonat per a Hamàs

El fracàs dels Acords d'Oslo va oïr a múltiples factors, però un destaca sobre els altres: la desvirtuació sistemàtica de l'ajuda internacional per part de l'OLP. No es tracta d'una opinió subjectiva, sinó dels testimonis de cooperants i ONG que, sobre el terreny, van veure com l'Autoritat Palestina convertia els ingents recursos rebuts en un instrument per

reforçar el seu propi poder, en lloc de millorar el benestar de les persones i construir institucions transparents i eficaces.

Amb el temps, aquella corrupció va erosionar la legitimitat de Fatah (facció que controlava l'OLP) i va obrir espai a noves forces polítiques. Entre elles, Hamàs va emergir com l'alternativa més poderosa. Les eleccions legislatives del 2006 van ser un punt d'inflexió: sis partits i quatre independents van obtenir representació, però el bloc «Canvi i Reforma» (és a dir, Hamàs) es va imposar amb un 44,45 % dels vots i 74 escons, davant el 41,43 % i 45 escons de Fatah.

El resultat va ser un terratrèmol polític. Per a Israel, Estats Units i la Unió Europea era inconcebible acceptar que un partit catalogat com a organització terrorista pogués convertir-se en Govern legítim i, per tant, en interlocutor en les negociacions de pau. Un pur i simple disparat. Washington, sota la presidència de George W. Bush, es va alinear amb Israel i va exigir a l'Autoritat Nacional Palestina que desarmara Hamàs. Allò va desembocar en enfrontaments armats a Gaza entre forces de seguretat de l'ANP i milicians islamistes. El desenllaç és conegut: Hamàs va consolidar el seu control absolut a Gaza, on va instaurar un règim propi, al marge de l'ANP.

D'aquells fangs van venir aquests llots. Gaza es va convertir en un territori governat de facto per Hamàs, que no ha amagat mai el seu objectiu: la destrucció de l'Estat d'Israel. El salt qualitatiu es va produir el 7 d'octubre de 2023, exactament 50 anys després de la Guerra del Yom Kippur. Aquell dia, comandaments de Hamàs van perpetrar una massacre de 1.400 civils israelians i van segrestar 252 persones, en el major atac patit per Israel en dècades. Va ser un acte de guerra en tota regla que va desencadenar l'actual ofensiva israeliana sobre Gaza. No obstant això, per a l'esquerra internacional no existeix tal guerra, ni tampoc la responsabilitat de Hamàs, perquè per a ells ni tan sols existeix Hamàs. El que Israel està duent a terme a Gaza no és una guerra, és un genocidi

«No es tracta simplement d'«usar escuts humans», sinó d'una cosa molt més perversa: Hamàs dissenya deliberadament les seves operacions perquè la distinció entre civils i combatents sigui impossible.

Però si vam donar pàbul a una paraula tan gran, convé sortir del terreny de la propaganda i entrar en el del dret. El marc adequat és el del Dret Internacional Humanitari (DIH), que fixa principis clars: distinció entre combatents i civils, i proporcionalitat en l'ús de la força. És precisament aquí on s'obvia un fet essencial: que Hamàs ha convertit aquests mateixos principis en el nucli de la seva estratègia militar.

No es tracta simplement d'«usar escuts humans» —expressió que ja resulta massa eufemística—, sinó d'una cosa molt més perversa: Hamàs dissenya deliberadament les seves operacions perquè la distinció entre civils i combatents sigui impossible. Els seus túnels, centres de comandament i arsenals s'amaguen sota hospitals, escoles i blocs d'habitatges. Els seus pisos francs, molt nombrosos, estan disseminats per barris populosos. Els seus milicians es camuflen entre la població, sense uniforme ni res que els identifiqui. I el més pervers: la lògica de Hamàs no és minimitzar les baixes civils, sinó maximitzar-les, perquè cada imatge de destrucció es transforma en capital propagandístic contra Israel.

En aquestes condicions, exigir a Israel que apliqui el principi de proporcionalitat com si estigués lliurant una guerra convencional, en camp obert i contra un exèrcit regular, és senzillament absurd. Seria com obligar-lo a jugar una partida d'escacs mentre l'adversari pot tindre el tauler per la finestra.

La pregunta clau, doncs, no és si hi ha danys col·laterals —inevitables en una guerra urbana d'aquestes característiques—, sinó si Israel realitza esforços extraordinaris per reduir-los, fins i tot a costa d'arriscar la vida dels seus propis soldats. L'evidència suggereix que sí: avisos previs abans dels bombardejos, corredors humanitaris, mapes d'evacuació... Cap altre exèrcit modern aplica mecanismes semblants en condicions de combat tan hostils.

Altrament dit, la càrrega de la prova no s'hauria de dirigir contra qui combat en condicions creades deliberadament per fer impossible la distinció, sinó contra qui ha fet de la població civil la seva principal arma de guerra

La manipulació del llenguatge

La paraula genocidi no és una metàfora ni un insult polític: és un terme jurídic precís, definit en la Convenció per a la Prevenció i Sanció del Delicte de Genocidi (ONU, 1948). Allà s'estableix que és la comissió d'actes «amb la intenció de destruir, totalment o parcialment, un grup nacional, ètnic, racial o religiós, com a tal». La clau no està en els danys soferts, sinó en la intenció d'extermini.

Si s'aplica amb rigor aquesta definició, l'encaix del succeït a Gaza sota el terme "genocidi" resulta insostenible. Israel no persegueix l'eliminació del poble palestí ni dels gazatíes com a grup ètnic o religiós. El seu objectiu declarat —i les seves

operacions ho confirmen— és desmantellar la infraestructura militar i política de Hamàs, organització que ha comès crims de guerra i que proclama obertament el seu desig de destruir l'Estat d'Israel. Que aquesta acció militar causi víctimes civils, tot i ser tràgic, no converteix el conflicte en genocidi. En cas contrari, gairebé totes les guerres modernes serien qualificables com a tal, des de les de l'OTAN a Iugoslàvia fins a les operacions franceses a Mali. I no diguem la invasió russa d'Ucraïna, amb més de 40.000 baixes civils des del 2022, 3,7 milions de persones desplaçades internament i 6,9 milions refugiats.

I si parlem de genocidis silenciats, n'hi ha prou de recordar les matances sistemàtiques de cristians a l'Àfrica a mans de grups yihadistes com Boko Haram o Al Shabaab: aldees senceres arrasades, milers de morts, persecucions religioses que compleixen tots els requisits per ser tipificades com a genocidi. Només a Nigèria, per exemple, més de 30.000 els cristians han estat assassinats per la violència islamista. Tanmateix, d'aquestes tragèdies els activistes pro Palestina res han de dir. El genocidi només existeix quan convé atacar Israel.

El que veiem aquí és un fenomen diferent: la banalització del terme genocidi i la seva ocupació com a arma política i propagandística. Es recorre a l'acusació no per descriure amb precisió jurídica el que passa, sinó per estigmatitzar Israel, deslegitimar qualsevol acció de defensa i presentar l'agressor, a qui declaro la guerra, com a víctima absoluta. En aquest terreny semàntic, les imatges de destrucció i patiment civil pròpies de la guerra es converteixen en "prova" d'una intenció que mai ha estat demostrada.

És cert que el nombre de víctimes a Gaza és elevat, i que cada vida perduda importa. Però el comptatge de baixes, per si sol, no acredita genocidi. De fet, ni la Cort Internacional de Justícia ni organismes internacionals especialitzats, excepte una tendenciosa comissió de l'ONU, han pogut establir fins ara que Israel albergi la intenció genocida requerida per la Convenció de 1948. El que sí que han subratllat repetidament és l'obligació de totes les parts —Israel inclòs— de respectar els principis del Dret Internacional Humanitari.

La paradoxa és que, en acusar sense proves de genocidi, es banalitzava la memòria dels autèntics genocidis del segle XX: l'Holocaust, Ruanda, Armènia, Cambodja. Equiparar aquests crims d'extermini planificat amb una guerra urbana en què un exèrcit combat una milícia terrorista que s'amaga entre civils és una ofensa a la veritat històrica.

L'ús polític del terme no és innocent. Serveix per emmotllar l'opinió pública, especialment a Europa, on la sensibilitat cap a Israel ja estava erosionada. Reprodueix a més una lògica propagandística que Hamàs coneix perfectament: provocar la resposta militar, exhibir els danys, i deixar que l'acusació de genocidi faci la resta. Així, el llenguatge esdevé una arma més del conflicte, potser la més poderosa en un món saturat d'imatges i titulars.

En aquest context, la pregunta que hauríem de fer-nos no és si Gaza pateix un genocidi —no ho és—, sinó com és possible que bona part de la comunitat internacional hagi acceptat, gairebé sense resistència crítica, el marc narratiu dissenyat per una organització terrorista. Aquesta acceptació és, en si mateixa, una derrota cultural i política per a Occident, que sembla haver oblidat que la primera víctima de la manipulació del llenguatge és sempre la veritat.

Israel davant la decadent Europa

Per a la gran majoria d'israelians, el que està en joc a Gaza no és una operació militar més, sinó una cosa existencial: la supervivència de la seva comunitat política, de la seva identitat nacional i dels valors que sostenen la seva societat. Israel, amb totes les seves imperfeccions, és l'única democràcia funcional a Orient Mitjà, un país que garanteix drets polítics, diversitat religiosa i un Estat de dret en una regió on el comú són dictadures militars, teocràcies o règims autoritaris.

No obstant això, des d'Europa se sol mirar aquesta realitat amb una incomprensió que per als israelians resulta pasmosa. Mentre a Tel Aviv es percep la lluita contra Hamàs com una batalla per la supervivència mateixa de la nació, a Brussel·les o a Berlín es tendeix a reduir-ho tot a categories abstractes: «proporcionalitat», «dos Estats», «procés de pau». Com si es tractés d'un problema tècnic de fronteres i no d'una qüestió de vida o mort.

Per què aquesta distància? Molts israelians creuen que Europa ja no pot entendre la seva situació perquè ha perdut el sentit de si mateixa. Després de dècades de prosperitat i pau sota el paraigua dels Estats Units, Europa ha vist diluir-se els seus valors i la seva cohesió cultural. Alhora, ha experimentat forts corrents migratoris que han portat amb si la presència creixent de comunitats musulmanes on, en alguns casos, l'islamisme polític guanya terreny. Aquest fenomen ha generat tensions identitàries i socials en nombrosos països europeus, que es reflecteixen en debats sobre llibertat d'expressió, seguretat i fins sobre la vigència del propi model democràtic.

Des d'Israel s'observa amb inquietud que, com més fràgil es torna la identitat cultural europea, més insegurs i vacil·lants es mostren els seus governs. I aquesta debilitat es tradueix en política exterior en una cosa molt concreta: una

tendència a qüestionar la legitimitat d'Israel per defensar-se. Europa, atrapada en les seves contradiccions, projecta sobre Israel la seva pròpia debilitat i les seves pors internes. Així, el mateix continent que no va saber frenar la guerra dels Balcans als anys noranta, ni respondre amb fermesa a les agressions russes a Ucraïna fins que va ser massa tard, es permet ara donar lliçons a Israel sobre com hauria de garantir la seva supervivència.

Per als israelians, la paradoxa és cruel: el continent que va donar al món l'Holocaust, i que després va jurar "Mai més", és avui el que més fàcilment dubta del seu dret a existir en pau i a defensar-se dels qui proclamen obertament la seva voluntat de destruir-lo.

Sento disgustar els més devots. Però no. No hi ha genocidi a Gaza. El que sí que hi ha és una guerra dura, cruel i tràgica, iniciada pels qui han fet de la població civil el seu escut i la seva principal arma. Confondre aquesta realitat amb un genocidi no només és un insult a la veritat; també és, en última instància, un acte de complicitat amb els veritables verdugos.